

Lisa 8. LÕK Kunstiõpetus

1. Õpetuse eesmärgid

Kunstiõpetusega taotletakse, et õpilane:

- 1) kasutab töövahendeid ja -materjale eesmärgipäraselt, ohutult ja säästvalt;
- 2) vaatleb ning võrdleb oma ja kaaslaste loomingut, iseloomustab kunstiteoseid, kasutades õpitud teadmisi ja erialast sõnavara; väljendab oma eelistusi ja selgitab seisukohti;
- 3) tunneb rõõmu oma kunstilisest tegevusest ja selle lõpptulemusest;
- 4) tunneb huvi kunstiteoste ja eesti kultuuripärandi vastu, väärtustab enda ja kaasinimeste loomingut.

2. Õppetöö rõhuasetused 1.–2. klassis

- 2.1. Õppetöös tegutsetakse koos õpetajaga, matkides ning eeskuju järgi. Ühistegevuses õpitakse omandatud oskuste piires sooritama ülesannet ja teostama enesekontrolli: a) vaadeldakse ümbritsevaid esemeid ja näidiseid, valitakse töövahendid ja -materjalid, valmistatakse ette töökoht; b) täidetakse õpiülesanne; c) jälgitakse töö lõpuleviimist ja sooritusel puhtust, korrastatakse oma töökoht.
- 2.2. Õppeviisidest on esikohal praktiline harjutamine ja didaktilised mängud. Praktiliste tööde teemad valitakse vastavalt õpilaste teadmistele ja kogemustele (mängud, mänguasjad, 51 muinasjutud, salmikesed jms). Kunstitööde ainekku leiab teistest õppeainetest, eelkõige lugemise ja loodusõpetuse teemadest. Kunstiõpetuse tunnis aktiveeritakse olemasolevad teadmised esemete/olendite tunnustest ning kasutatakse neid kujutiste loomisel.
- 2.3. Õppeülesannete järjestamisel lähtutakse põhimõttest liikuda ruumiliselt kujutiselt tasapinnalisele (kõigepealt voolitakse eset, seejärel tehakse temast joonistus). Ülesannete täitmisel toetutakse mitmesugustele näitvahenditele, mille abil täpsustatakse esemete/olendite tunnuste taju. Õppeülesandeid sooritatakse paari- või enamatunniliste tsüklikena, et töövõtet/tehnikat paremini kujundada/kinnistada. 1.–2. klassi kunstiõpetuse tundides omandatakse esmased töö- ja korraharjumused; õpitakse tundma töövahendeid, -materjale (sh jääkmaterjale) ning kasutama neid ohutult ja säästlikult; omandatakse esmased kunstialased oskused.
- 2.4. Intellektipuuete laste kunstilise eneseväljenduse oskused võivad olla väga erineval tasemel. 1.–2. klassi õpilaste loomingulist eneseväljendamist piiravad tajukujutluste vähesus ja/või ebatäpsus, kõne alaareng ning motoorne kohmakus. Seetõttu kaasneb kunsti- ja teiste ainete õpetusega nende valdkondade arendamine.
- 2.5. Õpilaste tunnetustegevus toetub valdavalt praktilisele tegevusele ja lähiümbruse tajumisele. Õpetaja suunamisel õpitakse tajutavaid objekte eri meeltega (nägemine, kuulmine, haistmine, kompimine) vaatlema ja võrdlema, eri tunnuste alusel järjestama ja rühmitama. Tajukujutluste kujundamise/laiendamise eesmärgil õpetatakse märkama objekti värvust ja kuju ning oma töödes sobimatut (st reaalsusele mittevastavat) värvust ja kuju vältima. Teemat sissejuhatavates vestlustes tutvustatakse kujutatava objekti loomulikku keskkonda, inimtegevust (sh toimingute järjekorda). Vestlus toetub praktilisele tegevusele, piltide vaatlusele, seeriapiltide järjestamisele vms (nt porgand kasvab peenral, lapsed koristavad saaki, laps sööb porgandit). Lisaks kujutlustele keskkonnast arendatakse oskust moodustada ja kasutada lauseid, laiendatakse sõnavara (sh emotsioone väljendavad omadussõnad nt Poiss tegi lumememme. Ta naerab. Ta on rõõmus.).

- 2.6. Praktilisi harjutusi sooritatakse töövahenditeta (joonistamine käe/jalaga õhus, laual, põrandal) ja erinevate vahenditega (kriidid, pliiatsid, pintsel jt). Kujundatakse õiget kehaasendit, pliiatsi jms hoidu ja käesurve. Harjutusi sooritatakse õpetaja loetud rütmisalmide saatel. Esmased töövahenditega harjutused tehakse suurtel pindadel: tõmmatakse jooni tahvlile ja A-3 formaadis paberile; värvitakse suuremaid pindu (nt suur ring) jne. Järk-järgult muutuvad tööformaadid ja värvitavad pinnad väiksemaks – nendel töötamine nõuab õpilaselt suuremat motoorset vilumust. Õpetatakse joonistama/maalima üksikobjekte ja objektide rühmi ettevalmistatud taustale või värvilisele paberile, esialgu orientiiride (eri kuju ja suunaga punktiirjoonte ülejoonistamine, punktide ühendamine) ja šabloonide abil. Tunnetustegevuse arenedes kujutatakse objekte silueti ja joone abil. Kujundatakse värvimisoskust (sh pliiatsi- ja pintslihoid, käesurve teadlik reguleerimine, kujutise kontuuri jälgimine).
- 2.7. Tegevuse käigus õpitakse kuulama ja mõistma suulisi lihtkorraldusi, osalema dialoogis. Tegevuse verbaalne kommenteerimine ja kokkuvõtete tegemine on valdavalt õpetaja pädevuses. Õpilasi ärgitatakse õpetaja ütlust kordama ning lõpetama. Tegevuste käigus suunatakse õpilasi viisakalt abi paluma ning kaaslasele abi osutama. 52 Kunstiõpetuse tundides kasutatakse ja kinnistatakse teistes ainetes (eesti keel, matemaatika, loodusõpetus, tööõpetus) omandatud sõnavara: tajutavaid tunnuseid (värvus, suurus, kuju, pinnaomadused) ja ruumisuhteid väljendavad sõnad, rühmanimetused (koduloomad, mööbel jne). Õppetegevuse jõukohastamise eesmärgil jälgitakse märgitud õppeainetes omandatavaid teadmisi ja oskusi (nt geomeetriliste kehade tundmist ja nimetamist õpilastelt ei nõuta, voolimisel kasutatakse eakohast sõnavara: vooli pall jne). Kunstiainealastest sõnavarast omandatakse sel etapil kasutatavate töövahendite ja materjalide nimetused ning tegusõnad (joonistan, rebin jne).

3. Taotletavad õpitulemused 1.–2. klassis

- 3.1. 1. klassi lõpuks õpilane:
- 1) tunneb ära ja nimetab õpitud värvusi;
 - 2) kujutab esemeid/olendeid orientiiride abil;
 - 3) valmistab ette ja korrastab õpetaja juhendamisel oma töökoha;
 - 4) täidab kunstiõpetuse ülesandeid koostegevuses, eeskuju ja näidise järgi.
- 3.2. 2. klassi lõpuks õpilane:
- 1) tunneb (nimetab) kasutatavaid töövahendeid ning -materjale;
 - 2) leiab paberilehel ja pildipinnal otsitava (õpetaja juhendamisel);
 - 3) kujutab kõrvutiasetsemaid sarnaseid figuure väiksemana ja suuremana;
 - 4) võrdleb 2–3 tajutava tunnuse alusel (värvus, kuju, suurus) näidiseid ja valminud kujutisi õpetaja suunamisel;
 - 5) valmistab ette ja korrastab õpetaja suunamisel oma töökoha;
 - 6) täidab kunstiõpetuse ülesandeid koostegevuses, eeskuju, näidise ja omandatud oskuste piirides suulise korralduse järgi.

4. Õppetöö rõhuasetused 3.–5. klassis

- 4.1. Õpitakse tegutsema plaani järgi. Esialgu on selleks õpetaja koostatud tegevuskava (algoritm). 5. klassis hakatakse ühistegevuses ise plaani koostama ning selle täitmist jälgima. Enesekontrollioskusena õpitakse oma tööd vaatlema ning võrdlema näidisega ja kaaslaste töödega.

- 4.2. Ühe osa tunnist moodustavad illustreeritud kunstivestlused. Vestluste läbiviimisel arvestatakse põhimõtet lähemalt kaugemale, st tutvutakse esmalt lähiümbruse/kodukandi kunstiga.
- 4.3. Õpitakse kasutama eri väljendusvahendeid; seostama kujutatavaid objekte paberilehel ja edasi andma figuuride eri asendeid. Sel etapil harjutatakse kujutatavale sobiva tausta loomist.
- 4.4. Õpitakse märkama objektide ja kujutiste värvinüansse, objektide osalist kattumist, kujutise suuruse visuaalset (optilist) vähenemist kauguses. Vaadeldakse ja kirjeldatakse oma ja kaaslaste kunstitöid. Õpilaste töödest korraldatakse klassis ja koolis näitusi. Võimaluse korral külastatakse kunstinäitusi (sh õpilastööde näitusi väljaspool kooli).
- 4.5. Suureneb kasutatavate töövahendite ja -materjalide hulk (kattevärvide kõrval võetakse kasutusele akvarellid). Joonistamisel-maalimisel kasutatakse võimalikult erinevaid tööformaate.

5. Taotletavad õpitulemused 3.–5. klassis

5.1. 3. klassi lõpuks õpilane:

- 1) kasutab ohutult töövahendeid ja -materjale;
- 2) kujutab loomi (jt elusolendeid) neile iseloomulikus asendis;
- 3) märkab õpetaja suunamisel esemete ja figuuride detaile, täiendab kujutist;
- 4) järgib mustri rütmi;
- 5) võrdleb ja iseloomustab õpetaja suunamisel kahte kujutist tajutavate tunnuste alusel, väljendab kujutiste paiknemist pildiruumis;
- 6) korrastab oma töökohta;
- 7) täidab kunstiõpetuse ülesandeid eeskuju, näidise ja omandatud oskuste piirides suulise korralduse järgi.

5.2. 4. klassi lõpuks õpilane:

- 1) kujutab inimest paigalasendis;
- 2) jälgib pinna katmisel kujutise kontuuri;
- 3) segab põhivärvide II astme värvid (värvuste tabeli eeskujul);
- 4) kujutab esemeid kahel horisontaalsel abijoonel (ees, taga);
- 5) voldib paberit eeskuju järgi.

5.3. Õpitulemused ja õppesisu 5. klassis

Õpitulemused	Õppesisu
KUJUTAMIS- JA VORMIÕPETUS	
Kujutab inimest liikumises 1) kasutab õpitud tehnikaid kunstitööde loomiseks; 2) vormistab õpiülesanded nõuetekohaselt; 3) kombineerib detailidest lihtsamaid figuure näidise järgi; 4) kujutab erinevaid keskkondi ja märkab keskkonnale omaseid detaile.	Lugude ja sõnumite edastamise võtted ning vahendid läbi aegade. Elusolendite kujutamine (iseloomuliku asendi, karvkatte, pinnafaktuuri jne kujutamine, kompimismeele arendamine). Piltjutustuse koostamine. Keskkond ja selle kujutamine, vaatluse järgi.

VÄRVUS-, KOMPOSITSIOONI JA PERSPEKTIIVIÕPETUS	
<p>Tõstab oma töödes tegelasi esile suuruse, asukoha ja värvivaliku abil</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) väljendab osalise kattumise abil esemete ja figuuride paiknemist üksteise suhtes ees-, tagapool ja keskel; 2) kavandab töö ette antud pinnal; 3) kujundab tööle raami õpitud oskuste piires; 4) toob näiteid rütmi esinemisest igapäevaelus. 	<p>Värvisümboolika. Meeleolu väljendamine värvide abil. Ühe värvi erinevad varjundid. Õpib märkama objektide ja kujutiste värvinüansse, objektide osalist kattumist, kujutise suuruse visuaalset (optilist) vähenemist kauguses. Õpib kasutama eri väljendusvahendeid; seostama kujutatavaid objekte paberilehel ja edasi andma figuuride eri asendeid ja sobiva tausta loomist.</p>
DISAINI- JA KIRJAÕPETUS	
<p>Planeerib oma tegevust õpitud oskuste piires</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) kujundab mustrit ruutvõrgustikule joonlaua abil; 2) toob näiteid kunstniku tööst (raamatukujundus, joonisfilm vms); 3) voldib näidise järgi. 	<p>Tarbevorm. Igapäevaste esemete välimus ja otstarve.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Kunstnik ja kujunduskunst (kunstniku elukutse ja tähtsus läbi ajaloo). – Kirjakunst (nimetähtede kujundamine). – Praktiline disain (karbi, mänguasja vm eseme valmistamine paberist või jääkmaterjalist).
VESTLUSED KUNSTIST	
<p>Võrdleb enda ja kaaslaste töid (leiab peamised tegelased/ objektid, toob esile sarnasused ja erinevused.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) osaleb vestluses rahvuskultuuri ja -kunsti teemadel (kodukandi rahvariided jne); 2) teab erinevaid kunstiliike ja oskab neid nimetada. 	<p>Enesekontrollioskusena õpib oma tööd vaatlema ning võrdlema näidise ja kaaslaste töödega. Vaatleb ja kirjeldab oma ja kaaslaste kunstitöid. Õpilaste töedest korraldatakse klassis ja koolis näitusi. Võimaluse korral külastatakse kunstinäitust (sh õpilastööde näitust väljaspool kooli).</p>
TEHNIKAD JA MATERJALID	
<p>Nimetab jääkmaterjalide taaskasutusvõimalusi.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) valib tööks sobiva töövahendi; 2) nimetab mõnda õpitud trükitehnikat ja kirjeldab selle protsessi. 	<p>Suureneb kasutatavate töövahendite ja -materjalide hulk (kattevärvide kõrval võetakse kasutusele akvarellid). Joonistamisel-maalimisel kasutatakse võimalikult erinevaid tööformaate.</p>

6. Õppetöö rõhuasetused 6.–7. klassis

- 6.1. Alustatakse tutvumist visuaalse kunsti liikide ja väljendusvahenditega. Tutvutakse kunstivaldkondadega seotud elukutsetega, st isikute ja nende põhitegevusega (nt skulptor, arhitekt, restauraator jne). Õpitakse märkama kunstiilminguid lähiümbruses ning käituma niisugusel viisil, et see ei kahjustaks loometööd ja kultuuriväärtusi.
- 6.2. Õppeülesandeid sooritatakse mitmetunniliste tsüklitena, milles vahelduvad eri iseloomuga tööd. Õppeülesannete täitmisel toetutakse näitvahenditele.
- 6.3. 6.–7. klassis kujuneb õpilastel analüütilis-süntheetiline tajus, mis võimaldab teadlikumalt vaadelda ja võrrelda objektide visuaalseid karakteristikuid (vormi, suurussuhteid,

paiknemist ruumis, varju, värvinüansse jne). Õpitakse ruumilist kujutamist tasapinnal. Modelleeritakse eri materjalidest skulptuure, rõhuasetus on detailidel ja kujunduselementidel. Joonistustes on põhirõhk inimese kujutamisel võimalikult õigetes proportsioonides, erinevas töö- ja elukeskkonnas.

6.4. Võetakse kasutusele suuremat osavust nõudvad töövahendid (sirkliid, lõikenoad), õpitakse neid kasutama tehnoloogiliselt õigesti, säästlikult ja ohutusnõudeid arvestades.

7. Taotletavad õpitulemused 6.–7. klassis

7.1. 6. klassi lõpuks õpilane:

ÕPITULEMUSED	ÕPPESISU
Kujutamise- ja vormiõpetus	
Arvestab inimese täisfiguuri kujutamisel pea suurust ja jalgade pikkust terve kehapikkuse suhtes, näo kujutamisel silmade asukohta näos. Joonistab naturist, kujutab langevat varju. Modelleerib erinevatest materjalidest dekoratiiv- ja tarbevorme. Kujutab temaatilistes töodes värvide abil tegevuse aega ja kohta. Loob kujutatavale sisult ja vormilt sobiva tausta.	Inimese kujutamine paigal ja liikumises. Inimese proportsioonid ja emotsioonide edastamine. Naturist joonistamine, elus ja eluta objektide ruumiline kujutamine, paiknemine pildiruumis ja suurusuhted. Modelleerimine ja erinevad materjalid, erinevatest materjalidest ruumikujunduslike elementide meisterdamine. Keraamika. Keskkond ja selle kujutamine, muutuvate loodusvormide ja erinevate elukeskkondade kujutamine.
Värvus-, kompositsiooni- ja perspektiiviõpetus	
Väljendab kujutise suuruse muutumise abil selle paiknemist pildiruumis ees- ja tagapool. Loob koloriidi abil erinevaid meeleolusid maalides spontaanselt ja läbimõeldult. Kujutab sümmeetrilist eset kesktelje abil.	Põhivärvid ja vastandvärvid (vastandvärvide segamine värviringi alusel, ühe värvi erinevad toonid). Värvide helestamine ja tumestamine, ühe värvitooni erinevad hele-tumedusastmed, soe ja külm koloriit. Rütm ja liikumine, sümmeetria ja asümmeetria.
Disain ja kirjaõpetus	
Kujundab oma lähemat ümbrust (stend, klassiruum). Oskab kujundada temaatilist plakati, kasutades erinevaid tehnikaid. Voldib ja kujundab kinkepaberi.	Ruumikujundus (sise- ja välisruumide kujundus). Kirjakunst, reklaamkirjade vaatlus ja analüüs. Praktiline disain (pakendi kujundus).
Vestlused kunstist	
Tunneb ja liigitab vaadeldud kunstitöid (skulptuur, maal graafika). Toob näiteid rahvakunsti elementide kasutamise võimalustest. Väärtustab oma tööd ja ennast töö autorina.	Erinevad kunstiliigid ja nende seosed. Rahvakunst ja selle areng ja kasutamine kaasajal, rahvakunsti pärandi hoidmine. Looming ja autorlus. Originaal, reproduktsioon, koopia. Eesti kunsti tähtteosed.

Tehnikad ja materjalid	
<p>Kasutab töövahendeid- ja materjale tehnoloogiliselt õigesti, otstarbekalt ja säästvalt.</p> <p>Leiab vaatluse põhjal sarnase maalilaadiga tööd.</p> <p>Omab ettekujutust erinevatest joonistustehnikatest (pliiats, pastell) ja trükitehnikatest.</p>	<p>Skulptuur (voolimine pehmetest ja tahketest materjalidest keraamika).</p> <p>Maal (erinevad maalilaadid näidiste põhjal).</p> <p>Graafika (joonistamine erinevate vahenditega, kõrgtrükk).</p> <p>Arhitektuur, erinevate arhitektuuriobjektide vaatlus ja võrdlus.</p>

7.2. 7. klassi lõpuks õpilane:

- 1) leiab vaatluse ja võrdlemise teel inimese ameti olulisi tunnuseid (keskkond, riietus, töövahendid) ning väljendab neid teemaatilistes töödes;
- 2) segab ja kasutab maalimisel värvide eri toone;
- 3) loob eri vahenditega mitmesuguseid pinnamustreid;
- 4) teeb kollaaži;
- 5) tunneb ja liigitab vaadeldud kunstitöid (skulptuur, maal, arhitektuur, graafika);
- 6) mõistab originaali, reproduktsiooni ja võltsingu olemust;
- 7) märkab kujunduselemente keskkonnas.

8. Õppetöö rõhuasetused 8.–9. klassis

- 8.1. Suureneb kunstivestluste osa praktilise töö tundides. Õpitakse tundma tuntumaid kunstnikke, vaadeldakse ja kirjeldatakse õpitud oskuste piires nende teoseid. Näidete varal õpitakse eristama kunstiliike ja eri ajastute -stiile. Saadavad teadmised seotakse õpilaste kogemustega (filmides nähtu, reisil kogetu). Harjutatakse visuaalse teabe otsimist (pilt-teatmeteostest, Internetist) ning selle kasutamist loomingulise töö eeskjuju või lähtepunktina.
- 8.2. Harjutatakse jooniste ja skeemide mõistmist; tõuseb ruumilise kujutamise osakaal. Suunatakse vaatlema inimeste kehakeelt ja miimikat ning seda kujutama.
- 8.3. Kunstiõpetuse ülesannete täitmisel pööratakse tähelepanu töövahendite ja materjalide tehnoloogiliselt õigele kasutamisele. Õpitakse kasutama käe kindlust ja täpsust nõudvaid tehnikaid (nt paljundusgraafika).

9. Taotletavad õpitulemused 8.–9. klassis

9.1. 8. klassi lõpuks õpilane:

- 1) leiab vaatluse ja võrdlemise teel inimese vanust ja näoilmeid kõige enam iseloomustavaid tunnuseid ning väljendab neid teemaatilistes töödes;
- 2) eristab õpetaja suunamisel pildi koloriiti, oskab seda kirjeldada;
- 3) kujundab ornamenti (sh rahvuslikku), nimetab selle traditsioonilisi ja nüüdisaegseid kasutusvõimalusi;
- 4) eristab etenduses esinevaid eri kunstiliike (visuaalne kunst, muusika, liikumine);
- 5) eristab kultuurinähtusi ja kunstiliike (sh karikatuur, šarž, grafiti).

9.2. Põhikooli lõpetaja:

- 1) kasutab õpitud tehnikaid, töömaterjale ja -vahendeid, kujutamise ja kujundamise viise;
- 2) kujutab inimest eri vanuses, meeleolus, asendis ja tegevuses;
- 3) märkab suuremaid kompositsiooni- ja proportsioonivigu;
- 4) kirjeldab kunstiteoseid õpitud oskuste piires ja põhjendab oma eelistusi;
- 5) väärtustab kunstiloomingut (oma ja kaaslaste tööd).

